

INOVOVANÉ UČEBNÉ OSNOVY PRE PREDMET

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE	ISCED 2
VYUČOVACÍ JAZYK	SLOVENSKÝ JAZYK
VZDELÁVACIA OBLASŤ	UMENIE A KULTÚRA
PREDMET	VÝTVARNÁ VÝCHOVA
SKRATKA PREDMETU	VYV
ROČNÍK	DEVIATY
ČASOVÁ DOTÁCIA	1 HODINA TÝŽDENNE 33 HODÍN ROČNE
MIESTO REALIZÁCIE	TRIEDA PRÍRODNÁ ZÁHRADA V AREÁLI NAŠEJ ŠKOLY

Úvod

Vzdelávací štandard výtvarnej výchovy nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami. Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh – výtvarných zadaní.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevyklučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.

Vzdelávací štandard výtvarnej výchovy ako program aktivity žiakov je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú, hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie, lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia vo výtvarnej výchove. V tomto zmysle nemajú byť žiaci len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú zapamätať a následne zreprodukovať.

Charakteristika predmetu

Výtvarná výchova je predmet, na ktorom žiaci prostredníctvom výtvarných činností spoznávajú vyjadrovacie prostriedky vizuálnych umení (kresby, maľby, plastiky, fotografie, dizajnu, architektúry, videa a filmu). Všetky ostatné didaktické formy ako používanie učebnice, edukačných materiálov, premietanie filmov a podobne sú len doplnkovými aktivitami (v rámci motivácie alebo následných ukážok, diskusií).

Ťažiskom je práca žiakov s výtvarnými materiálmi, technikami a nástrojmi (od ceruzky až po fotoaparát a počítač). Zahŕňa tvorbu od vymyslenia nápadu (čo chcú žiaci vytvoriť), cez nachádzanie formy (ako to vyjadriť), až po realizáciu (schopnosť previesť nápad a formu v materiáli prostredníctvom výtvarnej techniky). Prostredníctvom tohto procesu sa jednak zvyšuje gramotnosť žiakov - schopnosť rozumieť vizuálnym znakom na základe vlastnej skúsenosti, jednak sú uvádzaní do znalosti rôznych foriem súčasnej vizuálnej kultúry i kultúrnej tradície. Žiaci touto formou získavajú dôležité kompetencie porozumenia reklame, filmu a videu, dizajnu, architektúre; fotografiám obrazom a objektom, ktoré ich obklopujú a vytvárajú ich „obraz sveta“.

Ciele predmetu

Hlavný cieľ predmetu

Žiaci sú prostredníctvom aktívnych činností uvádzaní do vizuálnej kultúry a komunikácie - na úrovni poznania i vlastného vyjadrovania.

Žiaci:

- spoznávajú vyjadrovacie prostriedky vizuálnych umení - výtvarného umenia, fotografie, dizajnu, architektúry, videa a filmu, rozumejú im a získavajú základnú gramotnosť v ich používaní,
- rozvíjajú si pozorovacie schopnosti, schopnosti reagovať na vizuálne podnety a výtvarne ich spracovávať,
- rozvíjajú tvorbu vlastných myšlienkových konceptov a ich formálnu a technickú realizáciu,
- spoznajú a slovne pomenujú (výraz), formu, námet umeleckých diel a svoj zážitok z nich výtvarne interpretujú,
- poznávajú vybrané typické diela vizuálnej kultúry, reprezentujúce smery moderného a súčasného umenia a historické slohy,
- osvojujú si primerané kultúrne postoje, názory a hodnotové kritériá; cez zážitky aktívneho vyjadrovania a vnímania umeleckých diel sú uvádzaní do poznávania hodnôt umenia a kultúry - vo vzťahu k tradícií a na úrovni aktuálneho myslenia a interpretácie.

Kompetencie

Kompetencia k celoživotnému učeniu sa

- plánovať a organizovať si učenie a pracovnú činnosť
- hľadať a rozvíjať účinné postupy vo svojom učení
- využívať rôzne stratégie učenia
- kriticky pristupovať ku zdrojom informácií, informácie tvorivo spracovávať a využívať pri svojom štúdiu a praxi

Sociálne komunikačné kompetencie

- vecne, správne sa vyjadrovať verbálne, písomne a graficky k danej učebnej téme
- vedieť využiť informačné a komunikačné zdroje
- vyhľadávať, triediť a spracovávať informácie a dáta z rôznych zdrojov (IKT, knižné zdroje)
- zrozumiteľne prezentovať svoje poznatky, skúsenosti a zručnosti,

Kompetencia uplatňovať základ matematického myslenia a základné schopnosti poznávať v oblasti vedy a techniky

- používať matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách

Kompetencia v oblasti informačných a komunikačných technológií

- osvojiť si základné zručnosti v oblasti IKT ako predpoklad ďalšieho rozvoja
- používať základné postupy pri práci s textom a jednoduchou prezentáciou
- dokázať využívať IKT pri vzdelávaní

Kompetencia riešiť problémy

- analyzovať vybrané problémy
- navrhovať rôzne riešenia úloh, postupov a prístupov
- aplikovať poznatky pri riešení konkrétnych problémových úloh
- využívať informačné a komunikačné technológie pri riešení problémových úloh
- používať základné myšlienkové operácie a metódy vedeckého poznávania pri riešení problémových úloh
- využívať tvorivosť a nápaditosť, samostatne tvoriť závery na základe zistení, skúmaní alebo riešení úloh
- zhodnotiť úspešnosť riešenia problémovej úlohy
- logicky spájať poznatky z rôznych predmetov a využiť ich pri riešení problémových úloh
- prijímať svoju zodpovednosť za riešenie problémov
- dokázať sa poučiť z vlastných chýb a chýb iných

Kompetencie sociálne a personálne

- vyjadrovať svoje názory, postoje a skúsenosti
- pracovať vo dvojiciach alebo v skupinách, vzájomne si radiť a pomáhať
- prezentovať a zhodnotiť výsledky svojej alebo skupinovej činnosti

- hodnotiť vlastné výkony a pokroky v učení
- prijímať ocenenie, radu a kritiku, čerpať poučenie pre svoju ďalšiu prácu

Kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

- uvedomiť si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti
- ceniť si a rešpektovať umenie a kultúrne historické tradície
- poznať pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu)
- správať sa kultivovane, primerane okolnostiam a situáciám
- byť tolerantný a empatický k prejavom iných kultúr

Tematický celok	Počet hodín
1. Výtvarné vyjadrovacie prostriedky	2
2. Možnosti zobrazovania videného sveta	4
3. Podnety moderného a súčasného výtvarného umenia	2
4. Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia	3
5. Škola v galérii	2
6. Podnety architektúry	2
7. Podnety fotografie	2
8. Podnety videa a filmu	2
9. Elektronické médiá	4
10. Podnety dizajnu	3
11. Tradície a podnety remesiel	2
12. Synestetické podnety	3
13. Podnety poznávania sveta	2

spolu 33

Vzdelávací štandard

Výtvarné vyjadrovacie prostriedky

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:	-konfrontácia rôznych štýlov moderného alebo predmoderného umenia (obraz maľovaný rôznymi štýlmi a rukopismi)

kombinovať rôzne vybrané štýly výtvarného vyjadrovania v jednom obraze.	zvolenými podľa ukážok) vybrané „- izmy“ moderného umenia maľba vybraných predmoderných slohov výber, kombinácia, syntéza, komponovanie a porovnanie formálnych a výrazových prostriedkov
---	---

Možnosti zobrazovania videného sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>výtvarne rekonštruovať časť neúplného obrazu.</p>	<p>-doplnenie časti reprodukcie (fotografie) kresbou (maľbou) dôraz na približné napodobenie štýlu, výrazu a proporcií v doplnenej časti „rekonštrukcia“ – tónovanie plasticosti (reštaurovanie chýbajúcej časti)</p>

Podnety moderného a súčasného výtvarného umenia

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>vyjadriť (nahradí, parafrázuje) podstatné prvky svojho obrazu (výtvarného diela slovami (textom).</p>	<p>-konceptuálne umenie, nahradenie obrazu (predstavy) slovným výrazom, vystihujúcim jej podstatné prvky, alebo: parafráza</p>

	(interpretácia) zvoleného konceptuálneho diela; text vyjadrujúci v jednoduchej forme podstatu „zobrazenej“ skutočnosti; slovo ako náhrada obrazu(sochy, akcie...) text a písmo vo výtvarnom umení, konceptuálny text, obraz z písma, textu -lettrismus text umiestnený v konkrétnom prostredí (kontexte), na objekte, alebo na časti obrazu
--	---

Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže: rozpoznať typické znaky secesného umenia a architektúry, rozlíšiť typické prvky rôznych umeleckých slohov – ich súvislosti a rozdiely.</p>	<p>-secesné umenie (secesné maliarstvo, grafika, architektúra, odievanie, dizajn, šperk ...) výtvarné reakcie žiakov na vybraný secesný artefakt, využitie organického ornamentu</p>

Škola v galérii

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže: diskutovať o súčasných výtvarných dielach (o výstave, dizajne, architektúre, filme).</p>	<p>-komentovanie rôznych (vybraných) druhov médií, žánrov, štýlov, období a rôznych autorských prístupov v rámci jedného média, žánru, obdobia (podľa diel v galérii, virtuálnej galérii alebo podľa reprodukcii) knihy o modernom</p>

	umení/dizajne/architektúre časopisy o súčasnom umení pozn.: možnosť prepojenia s tematickým celkom: výtvarné vyjadrovacie prostriedky
--	---

Podnety architektúry

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>vytvoriť jednoduchý model architektúry podľa svojho návrhu.</p>	<p>-návrh a model vybraného typu architektúry (budovy, urbanizmu, krajiny architektúry...) práca architekta – tvorba architektonického návrhu</p>

Podnety fotografie

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>upraviť fotografiu v počítači.</p>	<p>-digitálna postprodukcia fotografie montáže, filtre, zmeny farebnosti, proporcií; výber časti obrazu, fotomontáž. digitálnej fotografie pozn.: prepojenie s tematickým celkom: elektronické médiá</p>

Podnety filmu a videa

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>-poznať hlavné fázy procesu vzniku audiovizuálneho diela.</p>	<p>-krátky príbeh – video (klip) film a videoumenie , hra na „filmový štáb“ – rôzne úlohy pri príprave a realizácii filmu pozn.: prepojenie s tematickým celkom: elektronické médiá</p>

Elektronické médiá

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>upraviť videoklip v počítači.</p>	<p>-postprodukcia obrazovej a zvukovej časti videoklipu, fotografie prenos dát (z kamery, fotoaparátu alebo mobilného telefónu do počítača) uloženie dát, videoformát výber, úpravy, strihanie a spájanie zvuku a obrazu prezentácia videoklipu poz.: prepojenie s tematickými celkami: podnety fotografie a podnety videa</p>

Podnety dizajnu

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>uplatniť výtvarné kritériá pri úprave svojho zovňajšku.</p>	<p>-telový dizajn – úprava tváre (make up), účesu, očí, nechtov; optické korekcie tvaru a výrazu tváre, líčenie kaderníctvo, maskovanie, líčenie, kamufláž (televízne, divadelné, fantazijné, historické...)</p> <p>experimentovanie so svojim zovňajškom</p> <p>body art pozn.: možnosť prepojiť s tematickými celkami: možnosti zobrazovania videného sveta a podnety fotografie</p>

Tradiície a podnety remesiel

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>poznať najdôležitejšie tradičné (ľudové) remeslá.</p>	<p>-tradičné (ľudové, historické) remeslá (techniky a výrobky) výtvarná interpretácia vybranej tradičnej techniky</p>

Synestetické podnety

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>rozpoznať vzťahy, podobnosti a rozdielnosti medzi hudobným a výtvarným umením.</p>	<p>-výrazne odlišné hudobné formy (napríklad: symfónia, sonáta, fuga, ária...) vyjadrenie vizuálnych analógií prostredníctvom výtvarných prostriedkov</p>

Podnety poznávania sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>rozpoznať vizuálno-estetické hodnoty v procesoch v prírode, výtvarne interpretovať vybraný proces.</p>	<p>-výtvarné vyjadrenie alebo využitie vybraných fyzikálnych / chemických biologických procesov dielo (objekt, obraz), ktoré využíva výtvarné vlastnosti fyzikálneho / chemického / biologického / procesu alebo zobrazuje samotný proces</p>

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj	1. Výtvarné vyjadrovacie prostriedky	Obraz maľovaný rôznymi štýlmi a rukopismi
	2. Možnosti zobrazovania videného sveta	Reštaurovanie reprodukcie, fotografie
	3. Podnety moderného a súčasného výtvarného umenia	Obraz z písma, textu
	4. Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia	Secésny artefakt, využitie organického ornamentu
	5. Škola v galérii	Čo je galéria? Diskusia o výtvarných dielach, filme ...
	6. Podnety architektúry	Model architektúry podľa svojho návrhu
	7. Podnety fotografie	Fotomontáž digitálnej fotografie
	9. . Elektronické médiá	Elektronická prezentácia – vlastného videoklipu
	10. Podnety dizajnu	Telový dizajn
	11. Tradície a podnety remesiel	Výtvarná interpretácia vybranej tradičnej techniky
	12. Synestetické podnety	Vzťahy, podobnosti, odlišnosti medzi hudobným a výtvarným dielom
	Výchova k manželstvu a rodičovstvu	4. Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia
7. Podnety fotografie		Rodinný portrét
11. Tradície a podnety remesiel		Remeslá
Environmentálna výchova	2. Možnosti zobrazovania videného sveta	Vizuálno-estetické hodnoty v procesoch v prírode
	11. Tradície a podnety remesiel	Remeslá
Mediálna výchova	8. Podnety filmu a videa	Film a video
	9. Elektronické médiá	Elektronická prezentácia - vlastný videoklip
Multikultúrna výchova	1. Výtvarné vyjadrovacie prostriedky	Konfrontácia rôznych umeleckých štýlov a rukopisov

	2. Možnosti zobrazovania videného sveta	Reštaurovanie obrazu
	4. Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia	Umenie secesie
	11. Tradície a podnety remesiel	Remeslá rôznych regiónov (Európa)
Ochrana života a zdravia	13. Podnety poznávania sveta	Fyzikálne, biologické, chemické procesy v prírode

Metódy a formy práce

Najčastejšie používané metódy:

- výklad
- pozorovanie
- porovnávanie
- rozbor
- motivácia
- práca s odbornou literatúrou
- projektové vyučovanie
- skupinové vyučovanie

Najčastejšie využívané formy:

- samostatná práca
- skupinová práca
- projektové vyučovanie
- vyučovanie v prírode
- exkurzia

Formy vyučovania úzko súvisia s témou. Podľa toho volíme, či je vhodnejšie pracovať v triede alebo v prírode. Exkurzia je vhodná pri téme Škola v galérii. Individuálna práca je vhodnejšia, ak nám ide o hlbší zážitok a sebaujadrenie jednotlivca. Skupinová práca výborne rozvíja komunikačné schopnosti žiakov a vedie k spolupráci a vhodnej organizácii práce v skupine.

Hodnotenie predmetu

Cieľom hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov v škole je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy, aké sú jeho pokroky. Súčasťou je tiež povzbudenie do ďalšej práce, návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov. Cieľom je zhodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami.

Budeme dbať na to, aby sme prostredníctvom hodnotenia nerozdeľovali žiakov na úspešných a neúspešných. Hodnotenie budeme robiť na základe určitých kritérií, prostredníctvom ktorých budeme sledovať vývoj žiaka. Základným dokumentom, ktorým sa budeme riadiť, sú Metodické pokyny na hodnotenie žiakov ZŠ č. 22/2011. V triedach, v ktorých je väčší počet žiakov zo SZP učiteľ prihliada na túto skutočnosť. Môže znížiť obsah učiva (maximálne 10 %). Musí byť však zachovaný predpísaný tematický obsah.

V 9. ročníku je predmet klasifikovaný.

Špecifikom výchovy prostredníctvom výtvarných činností a výtvarného vyjadrovania je, že sa v rámci jej procesu očakáva vlastný prístup žiaka k aplikácii techník, nástrojových a koordinačných zručností, ale najmä v oblasti vytvárania svojich osobných symbolických reprezentácií skutočnosti (obrazov, objektov, priestorových riešení, akčných a procesuálnych vyjadrení svojej fantázie, predstáv a reality vonkajšieho sveta). Výtvarná výchova a výchova umením na ZŠ, sú predmety, ktoré sa nenapĺňajú realizáciou požadovaného programu (edukačnej úlohy), ale v ktorých je tento program len východiskom k samostatnému (tvorivému) výtvarnému vyjadrovaniu sa žiaka. Ináč by nespĺňala svoje ťažiskové poslanie: formovať mentálne štruktúry žiaka v smere aktívnej otvorenosti voči interpretáciám a

vyjadrovaní sveta a seba, orientovať žiaka k tvorivému prístupu - či v rámci sebvýjadrovania alebo riešenia zadaných úloh.

Hodnotenie má v prvom rade funkciu pozitívne motivovať žiaka a usmerniť jeho osobnostný vývoj. Tu musí učiteľ brať ohľad na jeho schopnosti, nadanie, ambície a vkus. Pri hodnotení žiaka má prednosť porovnávanie jeho výkonu s jeho predchádzajúcimi výkonmi a s nastavenými kritériami, pred porovnávaním s výkonmi iných žiakov. Učiteľ nemusí hodnotiť každú prácu. Nenosenie učebných pomôcok bude učiteľ riešiť zápisom, prípadne výchovným opatrením.

Stupeň hodnotenia:

výborný

- žiak je iniciatívny a tvorivý vo výtvarnom vyjadrovaní, uplatňuje vlastné nápady, je otvorený voči novým podnetom a experimentovaniu,
- žiak dokáže vyjadriť veku primerané postoje (vkus, názor, spolupráca, individualita) v oblasti vizuálnej kultúry,
- žiak ovláda zručnosti (technické, nástrojové, materiálové) podľa požiadaviek ročníkových kompetencií na vynikajúcej úrovni,
- žiak preukazuje veku primerané mentálne spôsobilosti – na úrovni vnímania, prežívania, fantázie a predstavivosti, vytvárania vlastných koncepcií,
- žiak dokáže veku primerane pomenúvať a interpretovať svoje zážitky, činnosti a ich výsledky,
- žiak preukazuje vedomosti z oblasti vizuálnej kultúry primerané edukačným úlohám (v nižších ročníkoch najmä vedomosti o materiáloch nástrojoch, základných technikách a druhoch vizuálnych umení; v sekundárnom vzdelávaní o štýloch, ťažiskových obdobiach, nosných umelcoch a médiách),
- žiak dokáže rešpektovať vlastný tvorivý výsledok a je tolerantný voči tvorivým prejavom, názorom a vkusu iných,
- žiak zrealizoval artefakt primerane svojmu veku

chválitebný

- žiak v podstate spĺňa kritériá 1. stupňa hodnotenia ale je menej samostatný, iniciatívny a tvorivý.

dobrý

- žiak realizuje edukačné úlohy priemerne, chýba mu iniciatívnosť, tvorivosť, tolerancia, nerozširuje svoju flexibilitu, neosvojuje si nové vyjadrovacie prostriedky, podlieha predsudkom a stereotypom.

dostatočný

- žiak realizuje edukačné úlohy na nízkej úrovni, bez vlastného vkladu, s ťažkosťami aplikuje získané zručnosti a poznatky v nových oblastiach

nedostatočný

žiak nespĺňa kritériá, nemá záujem o výtvarné aktivity, neguje vyučovací proces. Nebudeme používať stupeň nedostatočný v celkovom hodnotení (len vo výnimočných prípadoch).

Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

autor/ka	učebnica
	Edukačné CD s vizuálnymi materiálmi a metodickými radmi
	odborná literatúra z oblasti výtvarného umenia volená podľa vyučovacej témy
	časopisy, internet
	CD prehrávač, dataprojektor, notebook

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet.